

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Починаючи з середини XX століття, застосування керамічних обробних матеріалів набуло широкого розповсюдження в середовищному дизайні різних країн. Цей матеріал має високі фізико-технічні характеристики й значну художню виразність, що і зумовило його значну популярність. Поступово визначилися основні тенденції та напрямки розвитку будівельної кераміки, виділилися провідні компанії з її виробництва та відокремились яскраві індивідуальності архітекторів і дизайнерів, творчі досягнення яких пов'язані з використанням цього матеріалу. Активне застосування нових технологій при створенні керамічних обробних матеріалів надали можливість по-новому розкрити їх експлуатаційні та естетичні характеристики, що відповідають вимогам сучасного дизайну.

В останній третині XX – на початку XXI ст. явище постмодерну з його полістилістикою та небаченим розширенням кордонів дизайнерської творчості, поставило на перше місце дизайнера як власне автора з його правом на своєрідність, індивідуальність, можливість активного експериментування в галузі формотворення і змістовності об'єкту дизайну. Усі ці тенденції торкнулися й керамічних оздоблювальних матеріалів, їх дизайну і художніх можливостей застосування. Особливим явищем у дизайні керамічних матеріалів стала авторська плитка. Вона виділяється виразним художньо-пластичним рішенням, що є результатом творчих досягнень таких відомих світові імен, як Карим Рашид, Патриція Уркіола, Фабіо Новембре, Аїме Хайон, та ін. На сьогодні здобутки фахівців у цій галузі мають вплив на подальший розвиток дизайну обробних матеріалів, але вагомий практичний доробок поки що не отримав свого ґрунтового наукового опрацювання.

Актуальність дослідження полягає в комплексному висвітленні та аналізі питань використання керамічних обробних матеріалів провідних італійських компаній-виробників кінця 70-х років XX – початку XXI ст. у сучасному інтер'єрному просторі, оскільки саме цей вид матеріалів дозволяє художньо збагачувати предметно-просторове середовище.

Слід відзначити, що в науковій літературі відсутні дослідження, в яких був проведений аналіз нових технологій і процесів еволюції формоутворення інтер'єрів означеного періоду з використанням керамічних матеріалів. Саме вивчення, виявлення та систематизація знань щодо проектно-художніх прийомів та професійних підходів їх використання сприятимуть більш успішному вирішенню практичних завдань із розробки дизайну інтер'єру.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено згідно з державними програмами, орієнтованими на формування комфортного дизайну середовища, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень

у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфери» (від 20 січня 1997р., №37).

Дисертація також є частиною держбюджетної теми Харківської державної академії дизайну і мистецтв «Формування і розвиток парадигми екологічного дизайну» (реєстраційний № 0111U003934), яка спрямована на реалізацію постанови Кабінету Міністрів України від 2011-2012 р.

Метою дослідження є виявлення підходів, принципів та прийомів використання керамічних обробних матеріалів в дизайні інтер'єрного простору, визначення інноваційних технологій у виробництві керамічних обробних матеріалів, що впливають на формування предметно-просторового середовища інтер'єрів. Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні **завдання**:

- визначити ступінь вивченості теми, простежити історичні передумови використання керамічних обробних матеріалів в інтер'єрному просторі та сучасний стан їх розвитку;
- установити інноваційні технології та сучасні тенденції у розвитку керамічних обробних матеріалів з урахуванням екологічних завдань та визначити авторські прийоми в їх дизайнерській розробці;
- виявити основні принципи, професійні підходи та проектно-художні прийоми з використання керамічних матеріалів у сучасному інтер'єрі громадського та житлового призначення;
- здійснити класифікацію застосування керамічних обробних матеріалів у середовищному дизайні.

Об'єктом дослідження є дизайн інтер'єрів громадського і житлового призначення кінця 70-х років XX – початку XXI ст., виконаний з використанням керамічних обробних матеріалів.

Предметом дослідження є професійні підходи, принципи та прийоми формування громадського і житлового предметно-просторового середовища інтер'єрів із застосуванням будівельної та декоративної кераміки.

Територіальні межі дослідження визначено творчістю провідних світових архітекторів і дизайнерів країн Західної Європи, що використовують у своїй проектній діяльності сучасну плитку та мозаїку. Основним аналітичним матеріалом дослідження стала продукція виробництва Італії, оскільки саме італійські фірми є визнаними світовими лідерами з упровадження інноваційних технологій у виготовленні керамічних обробних матеріалів.

Хронологічні межі окреслені періодом кінця 70-х рр. XX – початку XXI ст. У зазначений період найбільш активно проявилися зміни в галузі інноваційних технологій у виробництві керамічних матеріалів, що значно розширило підходи до їх застосування і зробило використання виправданим не лише з точки зору експлуатаційних характеристик, але і з акцентом на художньо-декоративні властивості матеріалу.

Методи дослідження. На різних етапах дослідження застосовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. У роботі використано

історичний метод, також було обрано методи художнього, композиційного і порівняльного аналізу, де важлива роль була відведена феноменологічному методу. Графоаналітичним методом здійснювалися узагальнення, що візуалізовані в таблицях, а метод експериментального проектування сприяв проведенню експерименту з упровадження підсумків дослідження в проектну діяльність.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше:

- систематизовано основні напрями розвитку сучасних керамічних обробних матеріалів;
- виявлено заходи, вирішення яких ведуть до зменшення забруднення навколишнього середовища в процесі виробництва керамічних матеріалів;
- встановлено тенденції, які свідчать про необхідність продовження досліджень у галузі виробництва екологічно чистих керамічних обробних матеріалів, інноваційних технологій і розробок, що поліпшують якісні характеристики цього обробного матеріалу;
- проаналізовано існуючі концептуальні підходи в дизайні авторської керамічної плитки;
- виявлено і систематизовано ряд найбільш ефективних професійних підходів, принципів та проектно-художніх прийомів, що забезпечують створення функціонально зручних і естетично виразних інтер'єрів.

Теоретичне і практичне значення дослідження полягає у поглибленні та систематизації сучасних наукових знань про керамічні обробні матеріали. Результати дослідження можуть бути використані в різних сферах: у професійній підготовці дизайнерів; в системі вищої мистецької освіти при розробці Державних освітніх стандартів і написанні методичних вказівок та спеціальних посібників щодо використання керамічних обробних матеріалів у ході проектування інтер'єрів різного призначення. Практична цінність дисертаційного дослідження полягає в можливості використання результатів при формуванні інтер'єрів житлового та громадського призначення із застосуванням керамічних обробних матеріалів, відповідно до сучасних екологічних, технічних та естетичних вимог.

Особистий внесок здобувача. Основні наукові результати роботи отримані автором особисто. Зокрема, проаналізовано і систематизовано основні напрями розвитку сучасних керамічних обробних матеріалів із урахуванням вимог сучасного дизайну: екологічності, технологічних інновацій, авторських підходів. Визначено тенденції застосування керамічних матеріалів у дизайні середовища, розкрито професійні підходи, принципи та композиційні прийоми їх використання в інтер'єрному просторі.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та результати було висвітлено у доповідях та повідомленнях на наукових конференціях: на V Міжнародному форумі «Дизайн-освіта 2009» (Харків, ХДАДМ, 2009), Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Черкаси, 2009), Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Харків, 2010, 2011), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Дизайнерська освіта

України у світовому контексті» (Харків, 2011), Міжнародній науково-методичній конференції (Харків, ХДАДМ, 2011), XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Динаміка еволюції людського інтелекту, етико-естетичного сприйняття миру і художньої творчості» (Київ – Лондон 2011).

Проведено семінар на виставці «Будівництво та інтер'єр. Котедж. Озеленення та благоустрій» на тему: «Нові тенденції в дизайні сучасних керамічних матеріалів (плитки, мозаїки) від провідних виробників Італії та Німеччини» (м. Харків, Радмір Експохолл, 2010).

Отримані результати дослідження стали методичним підґрунтям для розробки завдань до виробничої практики студентів IV курсу кафедри «Інтер'єр та обладнання» Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Завдання видавалися до реальних конкурсів із використанням сучасних керамічних обробних матеріалів: Міжнародного конкурсу «Репліканти. Новый вид» разом із компанією Teuco (2009-2010); Всеукраїнського конкурсу АТЕМ (2010-2011; 2012); Всеукраїнського конкурсу на кращу ванну кімнату разом із компанією Ravak (2010-2011; 2012); Міжнародного конкурсу дизайну ванних кімнат та обладнання від компанії Rosa (2011); V Міжнародного конкурсу «Aqua Престиж» (2012).

Публікації. Основні наукові положення дисертації опубліковано у 13 наукових публікаціях: з них 6 у фахових виданнях, що входять до переліку ВАК України, 7 – в інших вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях.

Структура дисертаційної роботи зумовлена логікою дослідження, визначеною метою та завданнями, складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, а також додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи з додатками становить 305с.: основний текст –184с., список джерел – 315 найменувань, додатки – 88 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У Вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; окреслено територіальні та хронологічні межі; схарактеризовано наукову новизну та теоретичне і практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію основних результатів роботи.

Перший розділ «СТАН РОЗРОБЛЕНOSTІ ТЕМИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ» містить огляд наукової та фахової літератури щодо процесу розвитку керамічних обробних матеріалів та їх використання в сучасному інтер'єрному просторі, інформацію про характеристику застосованих у роботі методів дослідження.

У підрозділі 1.1. «Аналіз спеціальної літератури з технологічних основ керамічних обробних матеріалів» визначається те, що керамічна плитка – це будівельний обробний матеріал, який виготовляється з розчину глини із додаванням піску та інших природних матеріалів. Наявність легкодоступного природного матеріалу – глини – зумовило ранній і

практично повсюдний розвиток керамічного ремесла. Сучасне виробництво представляє велику кількість типорозмірів керамічної плитки (маленька 5-20 см, середня 30-40 см, велика 40-120 см), яка є різноманітною за формою (квадратна, прямокутна, шестигранна), що сприяє її широкому використанню в інтер'єрному просторі. Мозаїка, як ще один вид керамічних обробних матеріалів, має невеликі розміри (10х10 мм, 20х20 мм) та різну форму (квадрат, прямокутник, коло). Художня виразність мозаїчних поверхонь досягається як складністю малюнка, так і розмаїттям матеріалів, що його складають (різних порід каменю, скла, дерева тощо).

Широкий огляд історичного розвитку кераміки як обробного матеріалу було здійснено на науковій конференції, присвяченій археологічним знахідкам керамічних матеріалів, що відбулася у 1996 р. в Тобольському державному педагогічному інституті імені Д. І. Менделєєва, де означене питання розглянуто в статтях О. Лазаревич, В. Борісова, Ха Фуліна. Також вивченням історії розвитку керамічних обробних матеріалів різних країн займалися такі науковці, як: Л. Лещінська, В. Лазарев, І. Бартенев, В. Батажкова, Джованні Буббіко, Хуана Крус, С. Мусський, В. Ліхачева, О. Сердюк, В. Чепелик, В. Самойлович, В. Щербак. Окрім того, теоретичною базою дослідження стосовно висвітлення стану розвитку технологічного процесу і використання на практиці керамічних обробних матеріалів, є роботи Т. Липовської, Б. Блохіна, В. Воробйова і В. Колокольникова, В. Кропотова, Б. Блохіна і А. Галактіонова, М. А. Захарова; В. Балкевич, В. Горячева, М.Чумак та ін. Статті, що порушують питання екологічно чистих керамічних матеріалів, представлені на сайтах в електронних версіях, присвячених основним фірмам-виробникам (Graniti Fiandre, Ariostea та ін.).

У підрозділі 1.2. **«Керамічні оздоблювальні матеріали в сучасному дизайні середовища: стан вивченості питання в науковій літературі»** проаналізовано наукові джерела, які містять поетапний розгляд спеціальних і періодичних видань, присвячених дизайну інтер'єрів з використання керамічних обробних матеріалів. Важливу роль у розширенні застосування декоративних можливостей керамічних матеріалів відіграли такі історичні особистості, як архітектор Антоніо Гауді (1852-1926), художник і архітектор Фрідріх Стівассер (Хундертвассер) (1928-2000).

Слід відзначити, що починаючи з 80-х років минулого століття, у контексті питання, яке досліджується, ряд авторів наукових праць розглядають проблему оновлення технологічного процесу виробництва будівельної кераміки в поєднанні з її застосуванням у дизайні середовища. Теоретичні обґрунтування пошуків нових художніх рішень містяться в роботах Є. Пономарьова, М. Рамазанова, Йожефа Косо, В. Воронцова та ін. Проблеми синтезу архітектури та монументального мистецтва досить широко висвітлюються в публікаціях Л. Крамаренко, Л. Жоголь, В. Толстого, С. Кіслова в спеціальному періодичному виданні «Декоративное искусство СССР». Аналіз використання декоративної кераміки в архітектурному середовищі в її жанровому й технологічному розмаїтті здійснено у

дисертаційному дослідженні О. Голубця «Декоративная керамика в современной архитектурно-пространственной среде (на материалах искусства декоративной керамики Украины 60-х – начала 80-х годов)». Теоретичне осмислення дизайну як соціального феномену подається в роботах Р. Арнхейма, І. Баннова, В. Ганзен, В. Папенєка, С. Михайлова, Р. Розенталь і Х. Рацка та ін. Проблемам методів формування предметного середовища в соціологічному аспекті присвячені дослідження К. Кантора, В. Глазичева, Т. Бистрової та ін. Питання естетичної цінності предметного середовища, розглядаються в роботах М. Бархіна, А. Бурова, Н. Воронова, А. Іконникова, І. Юрченко. З усього кола соціокультурних відносин у дизайні важливими є естетичні й утилітарні, що висвітлюються у публікаціях: В. Медведєва, С. Раппопорт, О. Бойчука, В. Даниленка, В. Раннєва, О. Фоменко, та ін. Вищевказані теоретичні праці дозволили створити наукову базу і спиратися на наявні принципи, прийоми та підходи, однак проблема, порушена у дисертаційному дослідженні, не отримала до цього часу наукового висвітлення.

Підрозділ 1.3. «Методи дослідження». У процесі проведення дослідження залучалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи. Історичний метод сприяв виявленню етапів розвитку керамічних матеріалів та їх застосування в дизайні середовища. З метою визначення підходів, принципів та прийомів використання будівельної кераміки були обрані методи художнього, композиційного і порівняльного аналізу, а також феноменологічний метод. Графоаналітичним методом були проведені узагальнення, що представлені в таблицях, а метод експериментального проектування сприяв процесу впровадження підсумків дослідження в проектну діяльність.

В другому розділі «ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В СТВОРЕННІ СУЧАСНИХ КЕРАМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ» здійснено аналіз найважливіших тенденцій, які впливають на покращення експлуатаційних та художніх якостей і властивостей керамічних обробних матеріалів.

У підрозділі 2.1. «Екологічний фактор у процесі впровадження нових технологій виробництва будівельної кераміки і мозаїки» виявлено, що завдяки об'єднанню зусиль світової спільноти, було створено кілька найважливіших сучасних асоціацій: UNEP, ANAB, LEED, ICEA. Головним напрямком їх політики є контроль за створенням екологічно чистих обробних матеріалів, кінцевою метою якої є досягнення умов нешкідливого впливу матеріалів на навколишнє середовище, як у процесі виробництва, так і в процесі експлуатації.

Установлено перелік заходів, які ведуть до зменшення забруднення навколишнього середовища в процесі виробництва керамічних обробних матеріалів: збільшення використання в технологічному процесі стічної води; зменшення на 50% споживання електроенергії у процесі виробництва; використання методу рециклінгу та інноваційного методу ACTIVE TM CLEAN AIR & ANTIBACTERIAL CERAMIC, що має самоочисний ефект.

Доведено, що всі зазначені тенденції свідчать про те, що продовження досліджень в галузі виробництва екологічно чистих керамічних матеріалів, інноваційних технологій та розробок, які поліпшують якісні характеристики означеного обробного матеріалу, на сьогодні є найважливішими.

У підрозділі 2.2. «*Авторські творчі підходи в дизайні сучасної керамічної плитки і мозаїки*» здійснено аналіз творчого доробку відомих світових дизайнерів в галузі створення авторської керамічної плитки. Це дозволило виявити такі провідні авторські *прийоми* для її розробки: побудування *рапортної* композиції на базі єдиного модуля (типоелементу) плитки (Карім Рашид); застосування *збільшеного масштабу* малюнку декоративних панно на основі природних мотивів або з використанням фігурних чи портретних композицій (Фабіо Новембре, Маддалена Сісто, Тод Буантьє); використання *контрасту* ліній, штриховки, плям (Рубен Толедо); створення самодостатньої завершеної композиції на одній плитці, що дозволяє розглядати одну керамічну плитку як самостійну мініатюру (П'єро Форназетті); побудова закінченої композиції на декількох керамічних плитках (4-96 шт.) (Маддалена Сісто, Рубен Толедо, П'єро Форназетті та ін.).

Установлено, що *інновацією* у сучасному дизайні плитки є функціонально-декоративна керамічна плитка (дизайнер Петер ван дер Ягхт), яка дозволяє розкрити в повному обсязі її утилітарні характеристики.

У підрозділі 2.3. «*Інноваційні технології та тенденції в дизайні керамічної плитки*» здійснено аналіз тенденцій використання інноваційних властивостей керамічної плитки, що відповідають завданням сучасного дизайну. Визначено провідні інновації у сфері виробництва керамічних матеріалів, які виявляють *утилітарну* функцію матеріалу: включення сонячних батарей в керамічну плитку (Del Conca's); наповнення керамічної плитки *аерогелем* для промислових інтер'єрів з підвищеними вимогами до температурного режиму; застосування фактурних поверхонь у плитках гексагональної форми ("Déchirer"), що дозволяє вирішувати як утилітарні завдання, так і художні (дизайнер Патриція Уркіола); плитки для підлоги з фактурною поверхнею, що дають змогу сліпим або людям зі слабким зором більш автономно рухатися і уможливають ефект масажу ніг (дизайнер Арнаут Віссер і Ерік жан Кваккел); тривимірні комбінаторні форми та модулі зонтичної форми, які відповідають різному функціональному призначенню.

Виявлено *інноваційні* технології у виробництві керамічної плитки, що посилюють її *художньо-образну* складову: включення до складу плитки, яка створена на основі епоксидної смоли, різних природних та штучних матеріалів, зокрема квітів, каменів, металу, кольорового скла та ін. (виробник Archeo Ceramica, Riverstone); використання цифрових технологій у дизайні керамічної плитки, що дозволяє відтворити будь-яке зображення з максимальною достовірністю; поєднання двох технологічних нововведень: нижній шар – керамограніт, верхній шар – натуральна шкіра (3мм) (компанія Nextep); застосування декоративного підсвічування, створеного на основі LED-технологій (компанія Steuler).

Визначено, що перелічені вище *інноваційні тенденції* свідчать про поширення в сучасному дизайні комплексного використання функціональних та декоративних властивостей керамічної плитки.

У підрозділі 2.4. «*Сучасна мозаїка провідних італійських компаній і прийоми її використання в дизайні середовища*» проаналізовано тенденції у створенні нових видів і колекцій мозаїки провідними компаніями-виробниками (Bisazza, Sisis, Appiani), що дозволило визначити різні *прийоми* побудови мозаїчних композицій: розробка *геометричних* композицій із заданих модульних елементів; створення художньо-образних *тематичних* панно. Аналіз виявив *інновації*, які використовують у своєму виробництві провідні компанії з виготовлення мозаїки: поєднання в одному модулі (32,5х32,5см) різних розмірів і форм елементів (чіпсів) мозаїки, що значно розширює композиційні можливості мозаїчних покриттів; використання в одному модулі мозаїки різних оздоблювальних матеріалів з подальшим покриттям такими модулями підлоги, стін, перегородок або використання його як вставки на меблях, що створює умови для органічної взаємодії мозаїчної композиції з середовищем; використання збільшеного масштабу композицій мозаїчних панно, що активізує сприйняття основних функціональних зон приміщень і налаштовує при цьому на необхідний психологічний настрій.

У **третьому розділі** «КЕРАМІЧНІ ОБРОБНІ МАТЕРІАЛИ В ДИЗАЙНІ ПРИМІЩЕНЬ ГРОМАДСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ» в результаті аналізу визначено концептуальні підходи до застосування керамічних обробних матеріалів. З'ясовано нові нестандартні рішення та тенденції використання керамічної плитки та мозаїки у створенні художньо-виразних інтер'єрів громадського призначення.

Підрозділ 3.1. «*Прийоми організації інтер'єрного простору магазинів із застосуванням керамічних обробних матеріалів*». Спираючись на велику низку значущих дизайнерських об'єктів комерційного призначення, створених провідними світовими архітекторами та дизайнерами (Айме Хайоном, Фабіо Новембре, Карім Рашидом та ін.), схарактеризовано найтиповіші принципи та композиційні прийоми створення об'єктів торгівельного призначення. З'ясовано, що завдяки розвитку інноваційних технологій та наявності постійної потреби в насиченні будівельного ринку більш якісними оздоблювальними матеріалами, на зламі сторіч відбулися різкі зміни в концептуальному підході до вирішення проблеми дизайну внутрішнього простору магазинів. Виявлено, що значно підвищились прагнення дизайнерів до створення більш знаково виразного предметно-просторового середовища магазинів, почали формуватися підходи, які виявляють бренд, фірмовий стиль закладу, посилилася художньо-образна складова комерційного середовища.

Спираючись на аналіз практичного доробку провідних майстрів дизайну, встановлено такі *підходи* до формування інтер'єрів магазинів із застосуванням плитки та мозаїки: 1) домінування *утилітарної* функції, що

відповідає функціональному призначенню при економічному виборі об'ємно-планувальних і конструктивних параметрів приміщення та нейтральним вирішенням середовища щодо його художнього змісту; 2) домінування *художньої* складової, яка реалізується через взаємодію архітектурного середовища із об'єктами монументального мистецтва. Встановлено, що кожний з названих підходів має декілька *прийомів* вирішення інтер'єру. З'ясовано, що використання керамічної плитки на підлозі і стінах із застосуванням різних колірно-тональних відношень вирішується за принципом функціонального зонування торгівельного приміщення та виконує значною мірою утилітарну функцію.

Виявлено, що для створення виразного *художнього образу* магазину застосовується переважно *мозаїка*, що дозволяє повною мірою виявити інноваційний художній підхід до дизайну торгових приміщень (дизайнер Фабіо Новембре). Для рішення цього творчого завдання дизайнер використовує принцип виявлення пластики огорожувальних поверхонь із прийомами застосування імітації різних текстур або із нівелюванням меж переходу площин підлоги, стін, несучих конструкцій та принцип виявлення змістовного аспекту композиції інтер'єру за допомогою використання мозаїчних об'ємних арт-об'єктів в поєднанні із площинними тематичними композиціями.

У підрозділі 3.2. «*Авторські пропозиції із застосуванням керамічних обробних матеріалів в дизайні готельних комплексів*» виявлено, що на початку ХХІ століття в дизайні інтер'єрів готелів намітився поворот до створення яскравого, виразного образу в проєктних пропозиціях. У зв'язку із цим, на основі опрацьованих прикладів, виконаних провідними архітекторами та дизайнерами (Андре Путман, Аїме Хайоном, Алессандро Мендіні, Фабіо Новембре та ін.), проаналізовано принципи та прийоми використання мозаїки та керамічної плитки в інтер'єрах готелів. Це дозволило систематизувати їх таким чином: при використанні керамічної плитки на підлозі : 1) рішення підлоги є *нейтральним* по відношенню до всього інтер'єру, при цьому застосовується плитка великих розмірів із відсутністю фактур та текстур. Принцип візуальної цілісності інтер'єрів у цьому випадку досягається завдяки застосуванню єдиної колірної гами обладнання і предметів меблів (дизайнер Аїме Хайон); 2) рішення підлоги є нейтральним за кольором. Окрім того, автор у своїх інтер'єрах відстоює принципи вільної гри як форм, так і оздоблювальних матеріалів, при цьому застосовує широкий спектр таких матеріалів, як алюміній, відполіровану до дзеркального блиску сталь, бронзу, керамічну плитку, коріан, скло, дзеркала та ін. (дизайнер Рон Арад); 3) при *акцентному* рішенні підлоги: загальна композиція приміщення створюється на основі зіставлення контрастних колірних плям, що ґрунтується на принципі функціонального зонування приміщення.

Установлено, що використання керамічної плитки на стінах у цій групі приміщень в більшості випадків майже не застосовується.

Визначено інший *композиційний прийом*, що має місце при використанні плитки в поєднанні з мозаїкою в дизайні готелів: застосування співвідношень активних кольорних плям двох керамічних матеріалів як засіб організації предметно-просторового середовища, що ґрунтується на виявленні особливостей обробних матеріалів (розмір, колір, вид поверхні, фактура та ін.) (дизайнер Карім Рашид).

Сучасні підходи у вирішенні внутрішнього простору приміщень готелів залучають *мозаїку* для виконання творів монументального мистецтва, коли тематичний зміст декоративного мозаїчного панно водночас входить до загальної композиції архітектурної системи та реалізує принцип виявлення домінанти інтер'єрного простору. Мозаїка в інтер'єрах готелів використовується відповідно до таких *прийомів*: 1) збільшеного масштабу при створенні орнаментальних вільних композицій; 2) побудови динамічної композиції через принцип виявлення пластики огорожувальних поверхонь із нівелюванням меж переходу площин підлоги та стін.

Окремо слід відзначити, що *інноваційні тенденції* допомогли перетворити меблі та обладнання з їх утилітарним призначенням на твір сучасного мистецтва завдяки покриттю мозаїкою (стіжки адміністратора, пінополіуретанові пуфи та ін.). Прийом обробки пінополіуретанових меблів мозаїкою знайшов своє застосування в громадських приміщеннях і, зокрема, в інтер'єрах готелів (дизайнер Фабіо Новембре, Йорген Майєр).

У підрозділі 3.3. «*Застосування керамічної плитки і мозаїки в інтер'єрах громадського харчування (на прикладі барів та ресторанів)*» акцентовано те, що тенденція подолання одноманітності в інтер'єрах громадського харчування привела до розширення виразності не тільки пластичних форм і просторів приміщень, але і отримала свою реалізацію за рахунок застосування модульності елементів, різних членувань, поєднань якостей і властивостей сучасних керамічних матеріалів.

З'ясовано, що в сучасній дизайнерській практиці з проектування закладів громадського харчування із використанням керамічної *плитки* визначаються два *прийоми*: 1) *нейтральне* вирішення підлоги в композиції всього приміщення без виявлення текстур та фактур плитки; 2) при *акцентному* рішенні підлоги загальна композиція приміщення створюється на основі комбінаторної варіативності модуля керамічної плитки з асиметричною формою та малюнком.

Виявлено, що покриття поверхонь керамічною *плиткою* здійснюється на стінах та обладнанні, що підпорядковується таким *прийомам*: застосування контрасту розмірів, кольорово-тональних співвідношень; використання модуля об'ємної плитки. У цій функції об'ємний модульний елемент, що інакше визначається як «вставка», обирається за принципом співмірності, для узгодження співвідношень між акцентованою зоною внутрішнього простору і загальним композиційним рішенням зали бару, кафе, ресторану.

Таким чином, визначено, що використання плитки в інтер'єрах барів та ресторанів ґрунтується на художньо-утилітарному підході. Слід визначити

переважання художньо-образного підходу при застосуванні мозаїки. Це підтверджує аналіз дизайнерської практики, де її властивості дозволяють експериментувати з плавними поверхнями, пластичними (скульптурними) формами, які підсилюють художньо-образне рішення інтер'єру.

З'ясовано, що в інтер'єрах громадського харчування найбільш поширеним є застосування покриття з *мозаїки*, окрім підлоги, також і на стінах та стелі. Виявлено певні композиційні *прийоми* розміщення мозаїки: збільшеного масштабу в об'ємних, скульптурних, пластичних формах; єдиної або навпаки, контрастної колірної гами з пластичним перетіканням поверхонь через нівелювання меж їх перетину; а також створення композиційних акцентів у вигляді мозаїчних об'ємних арт-об'єктів у поєднанні з площинними тематичними композиціями.

У підрозділі 3.4. «*Сучасні тенденції використання керамічних обробних матеріалів у адміністративних приміщеннях*» з'ясовано, що, на відміну від житлових, громадських чи комерційних приміщень, інтер'єри адміністративних приміщень висувають більш жорсткі вимоги до дизайнерських рішень, що пов'язано насамперед із технологічним процесом, який задає чітку функціональну організацію внутрішнього простору. Суттєвий внесок у розвиток дизайну сучасних адміністративних приміщень зробили новітні технології з покриття підлоги, особливо метод укладання «фальшпідлоги» керамічною плиткою, який дозволив вирішити функціональні питання через можливість заміни керамічних плиток тільки в тих місцях, які пошкоджені, а також забезпечити простоту інспекції та технічного обслуговування. Розв'язуються також розв'язуються дизайнерські та естетичні завдання, завдяки модульності й взаємозамінності компонентів, уведенню контрастних за кольором плиток для виявлення основних функціональних зон, можливості зміни дизайну підлоги.

Виявлено, що перспективність використання керамічної плитки на підлозі в організації адміністративних інтер'єрів, а також можливість розширення сфер її функціонування в сучасному інтер'єрному просторі визначають множинність підходів: застосування битої плитки різних за кольором відтінків; використання різних за характеристиками оздоблювальних матеріалів.

Визначено, що всі вищезазнані підходи впроваджуються за допомогою низки композиційних прийомів. За принципом виявлення напрямку руху та зонування застосовуються метро-ритмічні взаємозв'язки різних за якістю поверхонь (глянцеви та матових). Для реалізації принципу розстановки акцентів обирається контраст кольорової гами в геометричних композиціях та розміщуються логотипи, шрифти, орнаменти на поверхні підлоги.

Установлено, що на сьогодні в інтер'єрах адміністративного призначення *мозаїка* не отримала свого застосування.

В четвертому розділі «ПРИЙОМИ ВИКОРИСТАННЯ КЕРАМІКИ В ДИЗАЙНІ СУЧАСНОГО ЖИТЛА» здійснено аналіз сучасного стану інтер'єрів житлового та службового призначення. Виявлено, яким чином

різноманітність композиційно-пластичних прийомів пов'язана із використанням традиційних і інноваційних рішень застосування будівельної кераміки, та здійснено аналіз інноваційних підходів використання цього матеріалу. Зазначено, що загальна тенденція в дизайні сучасного житла спрямована на застосування екологічно чистих обробних матеріалів.

У підрозділі 4.1. «*Композиційно-пластичні особливості використання керамічної плитки і мозаїки в інтер'єрах віталень*» з'ясовано, що функція віталень передбачає загальносімейний контакт і суміщення декількох функціональних зон, тому покриття підлоги керамічною плиткою традиційно ґрунтується на принципах зонування та виявлення композиційного акценту.

До *перспективних інноваційних напрямків* використання керамічних обробних матеріалів у вітальнях належить спосіб їх застосування як на підлозі, так і на огорожувальних поверхнях, що зумовлено не тільки утилітарними якостями цього матеріалу, але й, насамперед, декоративними. Проведений аналіз дозволив виявити такі композиційні *прийоми* використання цього матеріалу в середовищі: побудова асиметричних композицій у межах загального рішення інтер'єру; застосування контрасту кольорово-тональних характеристик матеріалу; створення різноманітних комбінаторних варіацій композицій керамічних покриттів поверхонь на стінах із переходом на обладнання та меблі на основі модульної організації.

Виявлено, що на сьогодні в дизайні інтер'єру віталень килими, виконані з керамічних матеріалів, є альтернативою натуральним виробам, при цьому зберігається їх акцентна роль. З'ясовано, що використання для покриття підлоги мозаїки із зображенням килима вирішується за двома принципами: 1) створення острівної композиції з малюнком геометричного характеру на основі природних мотивів; 2) утворення цілісного покриття всієї підлоги із зображенням геометричної композиції чи вкраплень у мозаїчному модулі різних матеріалів, контрастних за своїми фізичними властивостями. Виявлено, що використання мозаїки, яка імітує шпалери, є інноваційним підходом і здійснюється певними прийомами створення: орнаментальної композиції з геометричних фігур на основі контрасту кольорів та композиції з використанням природних мотивів збільшеного масштабу.

З'ясовано, що творчі пошуки в напрямку різноманітних імітацій дозволили виділити, як *нетрадиційне*, рішення поверхні стіни з натуралістичними зображеннями предметів інтер'єру з мозаїки: імітації каміня, предметів меблів, що говорить про новий напрямок у засобах декорування стіни мозаїкою в інтер'єрному просторі віталень.

Окрім того, доведено, що мозаїка в інтер'єрі віталень стає одним з основних матеріалів, за допомогою якого дизайнери розвивають *інноваційні підходи* до її використання. Особливо виразним концептуальним підходом у цьому ключі є декорування мозаїкою поверхні меблів (дизайнери: Тод Буантьє, Фабіо Новембре, Патриція Уркіола та ін.), який формує *перспективний напрямок* у створенні композиційних акцентів у середовищі, не змінюючи при цьому утилітарної функції меблів. Це сприяє поєднанню

зазначеної функції із художньо-образною складовою, вирішується за декількома принципами: покриття мозаїкою деталей корпусних меблів; усієї поверхні корпусних меблів; поверхні сидіння і спинки меблів.

У підрозділі 4.2. **«Застосування керамічної плитки і мозаїки в дизайні спальень»** виявлено, що в цих приміщеннях за методом застосування можна виділити такі підходи до використання плитки і мозаїки: розташування на підлозі, на поверхнях, що огорожують, на самостійних арт-об'єктах; а також поєднання керамічної плитки з мозаїкою. Застосування мозаїки на поверхнях, що огорожують, реалізується за принципом виявлення композиційного акценту на основі розміщення різних тематичних панно, які сприяють *художньо-образному підходу* у вирішенні інтер'єру. З'ясовано, що розмаїття авторських рішень виконується на основі контрасту різних за характеристиками текстур керамічних матеріалів або контрасту кольору. Визначено, що в дизайні сучасної спальні застосування керамічної плитки з імітацією текстур та фактур (натуральної шкіри, стьобаного текстилю, дерева, натурального каменю, інтерпретації прожилок рогів великої рогатої худоби та ін.) свідчить про впровадження *інноваційного* дизайнерського підходу.

Виявлено, що найбільшою популярністю користуються мозаїчні композиції із зображенням природних й абстрактно-геометричних мотивів по всій поверхні стіни, імітації шпалер (геометричні, орнаментальні композиції). Слід зазначити, що набуває актуальності прийом формування композицій на основі збільшеного масштабу зображення.

З'ясовано, що *інноваційний підхід* у застосуванні мозаїки простежується у вирішенні окремих арт-об'єктів із вмонтованим додатковим освітленням, де функціональна і художньо-образна складові з'єднуються в гармонійне ціле.

У підрозділі 4.3. **«Прийоми формування дизайну кухні з використанням керамічних матеріалів»** виявлено, що художня виразність сучасних керамічних обробних матеріалів дозволяє їх інтегрувати в дизайн кухні, де при використанні фізико-технічних характеристик матеріалу важливу роль відіграють художні якості, завдяки чому досягається вирішення завдання створення певного художнього образу приміщення. Прийоми формування дизайну сучасної кухні орієнтовані на застосування новітніх технологій виробництва керамічних матеріалів, ергономічного вдосконалення приміщень і раціональності їх обслуговування та вирішуються за принципами: зонування та виявлення композиційного акценту. Окрім того з'ясовано, що застосовуються керамічні обробні матеріали в дизайні сучасної кухні і на підлозі, і на огорожувальних поверхнях.

Установлено, що використання *плитки* в дизайні інтер'єру кухні, підпорядковано певним *прийомам*: застосування єдиної або контрастної колірної гами; включення імітації текстур різноманітних матеріалів.

Виявлено, що використання інноваційних технологій (метод цифрових технологій, що дозволяє створювати на керамічній поверхні декоративні панно із зображенням по фотографії або репродукції), сприяє переважанню *художньо-образного підходу* в створенні дизайні сучасної кухні та може

вирішуватися таким чином: включення самодостатньої закінченої композиції на одній плитці; виконання закінченої композиції на модулі, що складається з декількох керамічних плиток; застосування об'ємної модульної керамічної плитки геометричної форми єдиної колірної гами, що створюють зорові ілюзії рухливості об'ємних плиток і відчуття збільшення простору.

З'ясовано, що при *художньо-образному* підході в дизайні кухонь, мозаїка використовується в межах двох прийомів: 1) контрасту кольорово-тональних відношень; 2) застосування збільшеного масштабу при створенні вільних композицій на основі природних мотивів.

Виявлено, що *перспективним напрямком* є створення "модульних" мозаїчних композицій розміром не більше 20х20см (монохромних або контрастних за кольором), які користуються все більшою популярністю і здатні органічно входити до ритмічних структур сучасного інтер'єру кухні.

У *підрозділі 4.4. «Композиційно-пластичні прийоми вирішення інтер'єрів службових приміщень»* відзначено специфіку творчого підходу дизайнерів до вирішення службових приміщень сучасного житла, яка визначається їх функціональним призначенням. Однак, як свідчить аналіз дослідження, використання в коридорах і холах керамічної плитки виправдано не тільки її утилітарним призначенням, але й сприяє реалізації художнього підходу в створенні інтер'єру. Для збереження утилітарної функції керамічного матеріалу у ході реалізації принципу виявлення орієнтації застосовується прийом контрасту кольору. У разі вирішення інтер'єру за принципом зорової цілісності використовується плитка єдиної колірної гами. Визначено, що, окрім традиційного покриття суцільно однаковими керамічними матеріалами, набув розповсюдження прийом включення зображень природних мотивів та абстрактно-геометричних елементів, введення мозаїчних композицій, що імітують килим, за принципом створення «острівної» композиції на підлозі. Такий прийом впливає насамперед на естетичні характеристики приміщення, сприяє розкриттю особистісних переваг власника житла, а також унікальності й неповторності загальної композиції інтер'єрів.

Доведено, що в інтер'єрах санвузлів активно використовуються керамічні обробні матеріали як носії високих фізико-технічних показників та художніх якостей. При акценті на *фізичних* властивостях застосовується ректифікована (зі спеціальною обробкою краю) керамічна плитка великих розмірів або традиційна плитка одного чи декількох кольорів. Якщо ж у дизайні інтер'єру перевагу надано *художнім* властивостям матеріалу, то актуальними є такі прийоми: 1) поєднання керамічної плитки з різною рельєфною фактурою та текстурою однакового або різного кольору; 2) застосування двох або декількох оздоблювальних керамічних матеріалів з різними якими поверхонь: із вкрапленням скла, металу, деревини, тощо; 3) використання різноманіття комбінаторної побудови композиції стін і підлоги із узорчато-декоративним варіюванням мозаїчного покриття; 4) включення імітації килима, драпірування

завісами, тощо). Зазначені рішення свідчать про формування нових тенденцій у дизайні приміщень сучасного житла.

Виявлено, що *інноваційне* рішення при створенні сучасної душової kabіни передбачає органічне злиття функціонального та художнього підходів, яке залучає високі естетичні характеристики скляної мозаїки. За допомоги скляної мозаїки передаються різні колірні відтінки, які сприймаються завдяки її напівпрозорості, що суттєво впливає на емоційний настрій людини. Додатковим композиційним акцентом у дизайні душової kabіни може бути введення й певно зображення.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукової літератури й результати дослідження історії застосування будівельної кераміки доводять, що й у минулому, і на сьогодні вказані матеріали залишаються широко вживаними як в архітектурі, так і в дизайні. Опрацювання фахових видань кінця 70-х років XX – початку XXI століття надало можливість виявити тенденції розвитку керамічних обробних матеріалів та з'ясувати їх вплив на дизайн середовища. Завдяки цьому було сформульовано теоретичне підґрунтя для вивчення професійних підходів, принципів та композиційно-пластичних прийомів використання керамічних обробних матеріалів в інтер'єрному просторі.

2. Установлено, що сучасні тенденції виготовлення керамічних обробних матеріалів розвиваються за двома напрямками: традиційному, зумовленому збереженням сформованих історичних прийомів у технологічному процесі, та інноваційному, що базується на впровадженні новітніх технологій у виробництві з урахуванням екологічної складової, яка підвищує експлуатаційні та естетичні характеристики кераміки.

3. Усебічний аналіз тенденцій використання інноваційних властивостей площинної, рельєфної та тривимірної керамічної плитки дозволив установити особливості її застосування в дизайні середовища. Означені тенденції полягають у поєднанні функціональних та декоративних властивостей керамічної плитки, яка може бути енергозберігаючою, виготовленою на основі епоксидної смоли із включенням різних природних та штучних матеріалів, для підлоги з фактурною поверхнею для сліпих або слабких на зір людей, із використанням LED-технологій.

Виявлено інновації у створенні нових видів мозаїки в колекціях провідних італійських компаній-виробників (Bisazza, Sicis, Arpiani), що полягають у комплексному доборі в одному модулі різних розмірів і форм елементів (чіпсів) мозаїки чи різних матеріалів, які використовуються для покриття поверхонь підлоги, стін, перегородок або як вставки на меблях.

4. Доведено, що поява наприкінці 70-х років XX – початку XXI ст. новітніх технологій виробництва керамічних матеріалів стала поштовхом до розширення меж їх застосування в дизайні інтер'єру з урахуванням екологічних вимог. У результаті дослідження систематизовано міжнародні організації (UNEP, ANAB, LEED, ICEA), зусиллями яких послідовно

вирішуються проблеми, пов'язані з поліпшенням умов життєдіяльності людини на глобальному та регіональному рівнях. Визначено перелік заходів, що сприяють зменшенню забруднення навколишнього середовища в процесі виробництва керамічних обробних матеріалів, а саме: 1) збільшення використання в технологічному процесі стічної води; 2) зменшення на 50% споживання електроенергії в процесі виробництва; 3) використання методу рециклінгу; 4) застосування інноваційного методу ACTIVE TM CLEAN AIR & ANTIBACTERIAL CERAMIC, який ґрунтується на реакції фотокаталізу.

5. Уперше встановлено провідні художні прийоми в дизайні авторської керамічної плитки відомих світових архітекторів і дизайнерів (Фабіо Новембре, Пьєро Форназетті, Маддалена Сісто, Рубена Толедо, Каріма Рашида та ін.), що полягають у створенні самодостатньої завершеної композиції на одній плитці й завершеної композиції на декількох керамічних плитках (4-96 шт.), а також у побудові рапортної композиції та використанні збільшеного масштабу малюнку.

Визначено, що новітні підходи у створенні керамічних обробних матеріалів, які змінюють традиційне бачення їх призначення, впливають на розвиток дизайну сучасного інтер'єрного простору завдяки можливості використання на різних за характером поверхнях (огорожувальних конструкціях або меблях). Зазначені зрушення мають місце в дизайнерському доробку таких майстрів, як Патриція Уркіола, Пітер ван дер Яхт, Фабіо Новембре та ін., у роботах яких плитка та мозаїка використовуються за принципами зонування та виявлення композиційного акценту.

6. Зроблено висновок, що в інтер'єрах громадського та житлового призначення можуть застосовуватися такі керамічні обробні матеріали: керамічна плитка; мозаїка в поєднанні з керамічною плиткою; біта керамічна плитка; виключно мозаїка. Визначено, що включення в дизайн громадських інтер'єрів керамічних обробних матеріалів реалізується в межах художньо-утилітарного та художньо-образного підходів за принципами виявлення напрямку руху, зонування, створення візуальної єдності предметно-просторового середовища.

7. Виявлено, що використання керамічної плитки в дизайні громадських інтер'єрів, відповідно до художньо-утилітарного підходу, відбувається через застосування певних прийомів: контрасту (кольору, розміру, фактури), нюансу (кольору), включення метро-ритмічних композицій в організацію поверхонь. Встановлено, що тенденція включення зображальних мотивів із плитки простежується переважно в рішенні інтер'єрів адміністративних приміщень, зокрема у представленні логотипів або геометричних орнаментів.

Доведено, що в процесі реалізації художньо-образного підходу при вирішенні громадських інтер'єрів, дизайнери звертаються до мозаїки, якою в інтер'єрах готелів виконуються орнаментальні композиції збільшеного масштабу на основі природних мотивів, а саме: об'ємні арт-об'єкти – у магазинах і ресторанах, площинні тематичні панно – в інтер'єрах готелів, магазинів, барів. В результаті вивчення особливостей використання

керамічних матеріалів в дизайні громадських інтер'єрів визначено, що інноваційним є прийом покриття мозаїкою м'яких меблів на пінополіуретановій основі, а також створення з мозаїки цілісних поверхонь, які створюють ілюзію їх перетікання зі стін на підлогу, обладнання і т. ін.

Виявлено перспективний як за технічними, так і дизайнерськими характеристиками, напрямок використання керамічних обробних матеріалів у громадських інтер'єрах, який полягає в укладанні плитки методом «фальшпідлоги», що забезпечує простоту інспекції та технічного обслуговування, легкість заміни плиток на окремих ділянках поверхні без пошкодження всього покриття.

8. Визначено, що введення до житлового інтер'єру керамічних обробних матеріалів ґрунтується на художньо-утилітарному і художньо-образному підходах із перевагою останнього, що може втілюватися у використанні лише плитки чи плитки в поєднанні з мозаїкою або виключно мозаїки. Систематизовано принципи застосування цих матеріалів, що полягають у створенні «острівної» композиції – при укладанні на підлозі; виявлення композиційного акценту – при поєднанні поверхонь підлоги та стіни; за принципом зорової цілісності – при розміщенні на підлозі, стінах та обладнанні. Проведений аналіз вирішення поверхонь із кераміки в житлових інтер'єрах дозволив визначити комплекс композиційних прийомів, що включає чітко окреслені складові: контраст (текстур, фактур, кольору, розміру), метро-ритмічні взаємозв'язки, застосування збільшеного масштабу (тематичні панно, композиції з природних мотивів).

Установлено, що на сьогодні застосування в інтер'єрах спальні керамічних обробних матеріалів є інноваційним підходом. Особливо слід відзначити роль сучасної мозаїки, залучання якої в цих приміщеннях відбувається у вигляді тематичних панно, запропонованих виробником чи авторських композицій, а також зображень, що імітують килими, шпалери. Результати аналізу свідчать про наявність суттєвих змін у підходах до просторової організації та формоутворення інтер'єрів житлових приміщень і, відповідно, до нового розуміння гармонії внутрішнього простору житла.

9. Розроблено класифікацію застосування керамічних обробних матеріалів у дизайні інтер'єрів громадського та житлового призначення. Визначена фіксація результатів дослідження сприяє формуванню професійної позиції дизайнера, оскільки дозволяє виділити сукупність необхідних оптимальних властивостей оздоблювального матеріалу із загальної кількості потенційних характеристик, що пропонує сучасний будівельний ринок. Наведена класифікація застосування керамічних обробних матеріалів вирішує відразу кілька важливих завдань: описує їх фізичні характеристики, визначає перелік необхідних параметрів для оптимального проектування, згідно з функціональним призначенням об'єкта, ілюструючи можливі варіанти дизайнерського рішення (табл.1., табл.2.).

10. Підсумки роботи дозволили окреслити перспективні напрямки наукових розвідок щодо вивчення питань використання керамічних обробних

матеріалів у сучасному дизайні. Майбутні дослідження можуть бути спрямовані на визначення тенденцій у застосуванні керамічних матеріалів в українському середовищному дизайні у зіставленні з уже висвітленим європейським досвідом, а також порівняльне вивчення дизайнерських рішень, де застосовуються керамічні матеріали, виробництво яких має характерні регіональні особливості.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Катриченко С.В. Инновационные способы использования современной мозаики на примере творчества Фабио Новембре / С.В. Катриченко // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: зб. наук. пр. / За заг. ред. Н.Є. Трегуб. – Харків: ХДАДМ, 2009. – №3,4. – С.195-198.
2. Катріченко С.В. Інноваційні технології та сучасні тенденції використання обробних керамічних матеріалів у виробничих та адміністративних приміщеннях / С.В. Катріченко // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: зб. наук. пр. / За заг. ред. Н.Є. Трегуб. – Харків: ХДАДМ, 2010. – №1. – С. 268-272.
3. Катриченко С.В. Экологически чистые керамические отделочные материалы – важнейшее условие развития современного дизайна / С.В. Катриченко // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: зб. наук.пр./ За заг. ред. Н.Є.Трегуб. – Харків: ХДАДМ, 2011. – №1. – С.206-209.
4. Катриченко С.В. Тенденции применения керамической плитки и мозаики в интерьерах баров и ресторанов / С.В. Катриченко // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: зб. наук. пр. / За заг. ред. Н.Є. Трегуб. – Харків: ХДАДМ, 2011. – №2. – С.234-237.
5. Катриченко С.В. Инновационные подходы в решении дизайна санузлов с применением керамической плитки и мозаики. / С.В. Катриченко // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті / під заг. ред. Н.Є. Трегуб. – Харків: ХДАДМ, 2012. – №1. – С.206-209.
6. Катріченко С.В. Авторські творчі підходи у дизайні керамічної плитки. / С.В.Катріченко // Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. праць. – Вип. 20. – Київ: Міленіум, 2011. – С.245-254.
7. Катриченко С.В. Керамогранит и новые технологии строительной керамики в промышленных интерьерах / С.В.Катриченко // Сучасна концепція дизайн-освіти України / Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Дизайн – освіта 2009». – Харків, 2009. – С.17-21.
8. Катріченко С.В. Застосування інноваційних можливостей обробних матеріалів в сучасному дизайні середовища / С.В.Катріченко // Матеріали Всеукраїнської наук.-практичної конференції. – Черкаси, 2009. – С.127-129.
9. Катріченко С.В. Вплив та тенденції світових інноваційних досягнень в галузі виробництва будівельної кераміки та їх практичне використання / С.В.Катріченко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Харків, 2010. – С.70-74;

10. Катриченко С.В. Современная мозаика ведущих мировых компаний и приемы ее использования в средовом дизайне / С.В.Катриченко // Матеріально-художня культура: проблеми теорії та практики» / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Харків, 2011. – С.56-59.
11. Катриченко С.В. Дизайн-концепции современных керамических отделочных материалов / С.В.Катриченко // Дизайн-освіта України у світовому контексті» / Матеріали Всеукраїнської наук.-прак. конференції. – Харків, 2011. – С.82-86.
12. Катриченко С.В. Приемы использования керамических отделочных материалов в дизайне гостиничных комплексов / С.В.Катриченко // Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та євроінтеграція/ Матеріали Міжнародної наук.-методич. конференції.–Харків, 2011.–С.95-98.
13. Катриченко С.В. Методологические принципы обучения профессиональных дизайнеров на основе выполнения конкурсных работ. / С.В.Катриченко // Dynamics of human intelligence evolution, moral and aesthetic world perception and artistic creation. / Материалы XIII Международной научно-практической конференции. – Киев, Лондон, 2011. – С.49-50.

АНОТАЦІЯ

Катріченко С.В. Принципи та прийоми використання керамічних обробних матеріалів в дизайні інтер'єру. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн. – Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Харків, 2012.

Дисертація присвячена виявленню принципів та прийомів застосування керамічних обробних матеріалів у процесі формування дизайну інтер'єрів громадського та житлового призначення. Хронологічні межі окреслені періодом кінця 70-х років ХХ – початком ХХІ століття, що обумовлено появою нових властивостей керамічних обробних матеріалів, їх дизайну і художніх можливостей застосування. Здійснено аналіз інноваційних тенденцій в дизайні та виробництві будівельної кераміки і мозаїки провідних італійських компаній-виробників, виявлено основні характеристики і особливості керамічних обробних матеріалів, які впливають на формування сучасного інтер'єрного простору. Усебічний аналіз тенденцій використання інноваційних властивостей площинної, рельєфної та тривимірної керамічної плитки дозволив установити особливості її застосування в дизайні середовища. Доведено, що в процесі реалізації художньо-образного підходу при вирішенні інтер'єрів дизайнери звертаються до мозаїки. Виявлено традиційні та інноваційні підходи у формуванні дизайну інтер'єрного простору із використанням керамічних матеріалів. Актуальність теми дослідження вказує на перспективність подальших досліджень в сфері розвитку сучасних керамічних оздоблювальних матеріалів та їх використання в дизайні середовища на теренах України.

Ключові слова: керамічна плитка, мозаїка, принципи, підходи, прийоми, інноваційні технології, авторський дизайн, інтер'єрний простір.

АННОТАЦИЯ

Катриченко С.В. Принципы и приемы использования керамических отделочных материалов в дизайне интерьера. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07 – дизайн. – Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2012.

Диссертация посвящена выявлению принципов и приемов применения керамических отделочных материалов в процессе формирования дизайна интерьеров общественного и жилого назначения. Хронологические рамки очерчены периодом конца 70-х годов XX - началом XXI века, что обусловлено появлением новых свойств керамических отделочных материалов, их дизайна и художественных возможностей применения.

В ходе анализа инновационных тенденций строительной керамики и мозаики ведущих итальянских компаний-производителей, установлены основные характеристики и особенности керамических отделочных материалов, влияющие на формирование современного интерьерного пространства. Всесторонний анализ тенденций использования эксплуатационных и художественно-декоративных характеристик плоскостной, рельефной и трехмерной керамической плитки позволил установить особенности их применения в дизайне среды. Указанные тенденции заключаются в сочетании функциональных и декоративных свойств плитки, которая может быть как энергосберегающей, так и изготовленной на основе эпоксидной смолы с включением различных природных и искусственных материалов, иметь покрытия с фактурной поверхностью для слепых или людей со слабым зрением, включать в себя элементы LED-технологий. Определен перечень мероприятий, способствующих уменьшению загрязнения окружающей среды в процессе производства керамических отделочных материалов.

Установлены принципы и творческие приемы, применяемые как в решении дизайна плитки, так и в разработке интерьеров общественного и жилого назначения. Выявлено перспективное направление использования керамических отделочных материалов в общественных интерьерах, которое заключается в укладке плитки методом «фальшпола», что обеспечивает простоту инспекции и технического обслуживания, легкость замены плиток на отдельных участках поверхности без повреждения всего покрытия.

Определены инновации в создании новых видов мозаики в коллекциях ведущих итальянских компаний-производителей (Bisazza, Sicis, Appiani), заключающиеся в комплексном подборе в одном модуле разных размеров и форм элементов (чипсов) мозаики или различных материалов, которые применяются для покрытия поверхностей пола, стен, перегородок или как вставки на мебели. Выявлена роль современной мозаики в процессе реализации художественно-образного подхода при решении интерьеров различного назначения. Установлены композиционные приемы, которые создают условия для органичного взаимодействия мозаичной композиции с внутренним пространством объекта. Проведен анализ тенденций совершенствования и создания новых видов и коллекций мозаики ведущих производителей (Bisazza, Sicis, Appiani). Выявлены *инновационные приемы*, которые используют в своем производстве ведущие

компания по производству мозаики: 1) объединение в одном модуле разных размеров и форм элементов (чипсов) мозаики; 2) использование в одном модуле мозаики различных отделочных материалов (дерева, стекла, металла и др.); 3) использование увеличенного масштаба натуралистичных композиций мозаичных панно. При этом выявлено, что идея организации ограждающей поверхности в виде объемно-пространственной перегородки с применением стеклянной мозаики рассматривается как *инновационный прием* разработки самостоятельного объекта в интерьере. Установлены тенденции использования мозаики, органично соединяющей функциональные и композиционно-пластические приемы с раскрытием художественного образа.

Определены традиционные и инновационные подходы в решении дизайна интерьерного пространства с использованием керамических материалов. Данные подходы позволили выявить перспективные тенденции в применении мозаики на поверхности мебели и оборудования, позволяющие при сохранении утилитарного назначения объекта, превращать их в произведения современного искусства.

Систематизированные знания по теме исследования способствуют оптимизации практической деятельности дизайнеров. Актуальность разрабатываемой темы указывает на перспективность дальнейших исследований в области развития керамических отделочных материалов и изучения их использования в средовом дизайне Украины.

Ключевые слова: керамическая плитка, мозаика, принципы, подходы, приемы, инновационные технологии, авторский дизайн, пространство интерьера.

ANNOTATION

Katrichenko S. Principles and methods of use of ceramic finishing materials in interior design. – The manuscript.

The dissertation competition of a scientific degree, the Candidate of Fine Arts Sciences on a speciality 17.00.07. – design. – Kharkiv State Academy of Design and Arts. – Kharkiv, 2012.

The thesis is devoted to revealing the principles and methods of application of ceramic decorative materials in the process of interior design community and residential purposes. Chronological limits defined period of the late 70-ies of XX - beginning of XXI century, due to the emergence of new properties of ceramic decorative materials, their design and artistic possibilities of application. The analysis of innovation trends in the design and production of construction ceramics and mosaics leading Italian manufacturing companies, the main characteristics and features of ceramic decorative materials that affect the formation of the modern interior space. It is shown that in the process of artistic and imaginative approach in dealing with interior designers are turning to mosaics. Discovered traditional and innovative approaches in building design interior space using ceramic materials. Background research shows promise for further research in the field of advanced ceramic decorative materials and their use in the design environment in Ukraine.

Keywords: ceramic tiles, mosaics, techniques, principles, approaches, innovative technology, architectural design, interior space.

	Інтер'єри магазинів	Інтер'єри готелів	Інтер'єри громад. харчування	Інтер'єри адмін. приміщень
Обробні матеріали	плитка мозаїка	плитка мозаїка	плитка мозаїка	плитка
Поверхня використан-ня	підлога, стіна, обладнання, арт-об'єкт	підлога, стіна, меблі	підлога, стіна, обладнання, арт-об'єкт	підлога, стіна, обладнання
Розмір	плитка (40-90 см)	плитка (40-90 см)	плитка (40-90 см)	плитка (40-60 см)
Вид поверхні	глянцева, преполірована, матова	глянцева, преполірована, матова	глянцева, преполірована, матова	преполірована, матова
Фактура	-	-	+	-
Текстура	+	+(не яскраво виражена)	+	+
Колір	монохромний, контрастний, насичений	монохромний, контрастний, насичений	монохромний, контрастний, насичений	монохромний, контрастний, насичений

Табл. 1. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСТОСУВАННЯ КЕРАМІЧНИХ ОБРОБНИХ МАТЕРІАЛІВ В ІНТЕР'ЄРІ ГРОМАДСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

	Інтер'єр вітальні	Інтер'єр спальні	Інтер'єр кухні	Інтер'єр службов. приміщення
Обробні матеріали	плитка мозаїка	плитка мозаїка	плитка мозаїка	плитка мозаїка
Поверхня використан-ня	підлога, огорож. конст., меблі	підлога, огорож. конст., арт-об'єкт	підлога, огорож. конст., обладнання	підлога, огорож. конст., обладнання
Размір	плитка (от 5 - 45 см)	плитка (от 5 - 45 см)	плитка (от 5 - 60 см)	плитка (от 5 - 45 см)
Вид поверхні	глянцева, преполірована, матова	глянцева, преполірована, матова	преполірована, матова	преполірована, матова
Фактура	-	+	+	+
Текстура	+	+	+	+
Колір	монохромний, контрастний, насичений	монохромний, контрастний, насичений	монохромний, контрастний, насичений	монохромний, контрастний, насичений

Табл. 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСТОСУВАННЯ КЕРАМІЧНИХ ОБРОБНИХ МАТЕРІАЛІВ В ІНТЕР'ЄРІ ЖИТЛОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ